

Huvudman

Ånge kommun
ange@ange.se

Beslut

Datum 2025-04-11

Dnr SI 2024:8776

Sida **1 (10)**

Ärendet

Tillsyn av anpassad grundskola vid Fränstaskolan i Ånge kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ånge kommun att senast den **1 oktober 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisningen inte bedrivs under ledning av lärare, undervisningstid samt beslut om betyg. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Ånge kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Ånge kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

1. Se till att all undervisning bedrivs under ledning av lärare. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med uppgifter om vilka lärare som ansvarar för och bedriver undervisning i respektive ämne och ämnesområde i den anpassade grundskolan. (1 kap. 3 § och 2 kap. 15 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185])

Undervisningstid

2. Se till att huvudmannens beslut om fördelning av undervisningstiden på högstadiet omfattar minst det antal undervisningstimmar som ska ges i högstadiet samt i respektive ämne som anges i timplanen för anpassade grundskolan. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur elevernas undervisningstid i högstadiet har fördelats mellan ämnen och årskurser. (11 kap. 6–7 §§ skollagen, 10 kap. 2–3 §§ och bilaga 2 skolförordningen)

Beslut om betyg

3. Se till att beslut om betyg fattas av den eller de lärare som har bedrivit undervisning i ämnet. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade ska beslut om betyg fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Den eller de som har beslutat om ett betyg ska datera uppgiften om betyg i betygskatalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur. Huvudmannen ska inkomma med signerade betygskataloger för vårterminen 2025 i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 16 § skollagen, 6 kap. 3–4 §§ skolförordningen och 7 § Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2011:123] om betygskatalog)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser elevernas inflytande över sin arbetsmiljö och skolans arbete för att skapa studiero.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:8776) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2025 inlett en tillsyn av den anpassade grundskolan vid Fränstaskolan i Ånge kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Fränstaskolan följer gällande bestämmelser om att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, undervisningstid, beslut om betyg samt elevernas inflytande över sin arbetsmiljö och skolans arbete för att skapa studiero.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 18 februari 2025 och 19 februari 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat skolans timplan samt betygskataloger.

Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning bedrivs under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare, elevresurser och rektor framkommer att en person som är anställd som elevresurs ansvarar för undervisningen i ämnet teknik i båda klasserna på den anpassade grundskolan.

Den ansvarige elevresursen uppger i intervju att hen planerar och bedriver undervisningen i ämnet teknik självständigt utifrån en grundplanering från läromedlet och vad som står i läroplanen. I intervju med lärare framkommer att elevresursen diskuterar planeringen lite med lärarna, men att det är elevresursen som gör själva planeringen.

Rektorn uppger i intervju att anledningen till att det är elevresursen som undervisar i ämnet teknik är att skolan inte har fått tag på en behörig lärare som kunde undervisa i ämnet. Skolan har tidigare haft en behörig lärare i ämnet, men på grund av sjukskrivning saknar de i nuläget en lärare.

Skolinspektionen har tagit del av elevresursens anställningsavtal där det framgår att hen är anställd som elevresurs, arbetsuppgifterna anges som "allmänna göromål som elevresurs".

Rättslig reglering

Med undervisning avses de processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

Lärare ansvarar för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss

undervisning får bedriva undervisningen, om inte någon av skollagens undantag är tillämpliga (2 kap. 13, 15 och 18 §§ skollagen).

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I förarbetena till skollagen anges att definitionen av undervisningsbegreppet innebär att lärandeprocessen sker under ledning av lärare eller förskollärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare eller förskollärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras (prop. 2009/10:165, s.633). Utöver utbildade lärare kan det finnas annan personal som deltar i skolarbetet, som till exempel elevassistenter. Dessa kan, som ytterligare vuxna i undervisningssituationen, bidra till att skapa trygghet för eleverna och på olika sätt medverka i genomförandet av undervisningen. Däremot ska resurspersoner som inte har en utbildning för den aktuella undervisningen inte vara de som ansvarar för undervisningen (prop. 2009/10:165 s. 262–263).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att personal som inte är anställd som lärare ansvarar för och bedriver undervisning. I ämnet teknik är det en personal anställd som elevresurs som planerar och bedriver undervisningen självständigt. Enligt författningarna ska all undervisning bedrivas under ledning av en lärare.

Undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens timplan för den anpassade grundskolan framgår antal undervisningstimmar i respektive ämne för varje årskurs samt den totala undervisningstiden för respektive stadium. Det anges även, på en separat rad, hur undervisningstiden förhåller sig till den minsta garanterade undervisningstiden som är fastställd i Skolverkets nationella timplan. Av huvudmannens timplan framgår att det saknas totalt 75 timmar undervisning för eleverna i högstadiet som läser ämnen. Totalt på högstadiet får eleverna enligt huvudmannens timplanen 2584 undervisningstimmar jämfört med Skolverkets stadiindelade timplan som anger att eleverna på högstadiet ska ges minst 2659 undervisningstimmar. I fem ämnen anger huvudmannens timplan färre undervisningstimmar än

Skolverkets timplan. Dessa ämnen är samhällsorienterande ämnen (saknas 83 timmar), hem- och konsumentkunskap (saknas 52 timmar), naturorienterande ämnen (saknas 46 timmar), musik (saknas 25 timmar) samt teknik (saknas 2 timmar). I övriga ämnen anger huvudmannens timplan mer tid Skolverkets timplan, antalet timmar utöver Skolverkets timplan varierar i dessa ämnen från 8 till 51 timmar.

I intervju med rektorn framgår att den timplan som Skolinspektionen tagit del av är den som ligger till grund för schemaläggningen. Skolinspektionen har också tagit del av skolans schan. Vidare framgår att timplanen är kammungemensam och beslutas av skolchefen i samband med att den tas upp i rektorsgruppen. Rektorn uppger vidare att skolan inte tilläpar skolans val.

I intervjuer med elever, lärare samt rektor framgår att det inte skett några större förändringar av elevernas schan under läsåret, samt att inga förändringar är planerade.

Rättslig reglering

Anpassade grundskolan omfattar utbildning i ämnen eller inom ämnesområden, eller en kombination av dessa (11 kap. 5 § Skollagen).

Av skollagen framgår vilka ämnen undervisningen i anpassade grundskolan ska omfatta och att den totala undervisningstiden för varje elev som läser ämnen i anpassade grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. För en elev som läser ämnesområden ska den totala undervisningstiden vara minst 6 665 timmar (11 kap. 6 § och 7 § 1 stycket skollagen).

Bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden på ämnen och ämnesområden (timplaner) finns i bilaga 2 till skolförordningen. Huvudmannen får besluta om ytterligare undervisningstid utöver den garanterade undervisningstiden (10 kap. 2 § skolförordningen).

Av bilaga 2 till skolförordningen framgår den minsta garanterade undervisningstiden i timmar per stadium och ämne respektive ämnesområde. Minsta antal garanterade undervisningstimmar som elever som läser ämnen har rätt till under högstadiet är 2659 timmar. Minsta antal garanterade undervisningstimmar som elever som läser ämnesområden har rätt till under högstadiet är 2450 timmar.

Huvudmannen beslutar efter förslag av rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden (10 kap. 3 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen inte uppfyller författningarnas krav avseende att undervisningstiden för en elev som läser ämnen i den anpassade grundskolan ska vara minst 2659 undervisningstimmar på högstadiet. Huvudmannens beslutade timplan överensstämmer inte med minsta garanterade undervisningstiden i timmar per stadium och ämne som anges i den nationella timplanen. Av intervjuer och av scheman framgår att den faktiska undervisningstid som eleverna får utgår från huvudmannens timplan. Det innebär att eleverna på högstadiet sammanlagt får 75 timmar för lite undervisningstid och att detta berör de samhällsorienterande ämnena, hem- och konsumentkunskap, naturorienterande ämnen, musik samt teknik.

Beslut om betyg**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Av betygskataloger för höstterminen 2024 framgår att rektorn har signerat ett antal betyg, dels helt själv, dels tillsammans med en elevresurs. I ämnena musik och bild har rektorn signerat själv, samt att det finns en rad där ytterligare en person skulle ha signerat, men den signaturen saknas. I betygskatalogen för ämnet teknik finns både rektorns och elevresursens signatur.

Av intervju med lärare framgår att en lärare är med och pratar med elevresursen om bedömning i ämnet teknik, men att det är rektorn som är ytterst ansvarig och att även specialpedagogen har varit delaktig i bedömningen. Elevresursen uppger att hen får hjälp av en lärare med bedömningen, och att det sker under överinseende av rektorn. Av intervju med rektorn framgår att i ämnena musik och bild har två olika lärare som båda saknar lärarlegitimation bedrivit undervisningen under större delen av höstterminen samt att klasslärarna periodvis också har ansvarat för undervisningen i dessa ämnen. Rektorn uppger vidare att hela arbetslaget satt och diskuterade bedömningen i musik och bild. Vid tidpunkten för betygsättningen var det en icke-legitimerad lärare som ansvarade för undervisningen, dennes signatur saknas i betygskatalogerna. Av intervju med rektorn framgår att hen är legitimerad lärare men att hen inte undervisar i något ämne.

Rättslig reglering

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 16 § skollagen).

Kompletterade bestämmelser om vem som får besluta om betyg finns i 6 kap. 3–6 §§ skolförordningen.

Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog (6 kap. 10 skolförordningen).

Den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt (7 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att betyg i några fall inte har beslutats av den eller de lärare som bedrev undervisningen vid den tidpunkt när betyg sattes. I ämnena musik och bild har rektorn ensam signerat betygskatalogen trots att hen inte undervisar. I dessa ämnen har lärare utan legitimation undervisat. Rätteligen ska betygen då beslutas av den undervisande läraren tillsammans med en medbedömande legitimerad lärare. Båda dessa lärare ska sedan signera betygen i betygskatalogen. Eftersom rektorn inte arbetar som lärare kan rektorn, trots att hen har lärarlegitimation, inte gå in i rollen som medbedömande lärare.

När det gäller ämnet teknik har rektorn signerat betygen tillsammans med den elevresurs som ansvarat för undervisningen. Som beskrivits ovan, under området *Undervisning bedrivs under ledning av lärare*, är en personal anställd som annat än lärare inte behörig att ansvara för undervisning och får därmed inte heller sätta betyg.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ånge kommuns verksamhet vid Fränstaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen ska bedrivas under ledning av lärare, undervisningstid samt beslut om betyg. Det finns därför

skäl att förelägga Ånge kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Elevernas inflytande över sin arbetsmiljö och skolans arbete för att skapa studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever framgår att det ibland kan vara lite stökigt på lektionerna, framför allt hos de yngre eleverna. Eleverna uppger att de pratar om ordningsreglerna ibland. Vidare berättar eleverna att de inte får ha mobiltelefoner på lektionerna och att de då lägger undan dem under lektionstid, något som även bekräftas av Skolinspektionens observationer.

Elevresurser samt representanter för elevhälsan uppger att det har varit stökigt i den yngre klassen, men att det har blivit mycket bättre. En anledning till att det varit stökigt har varit att lärare har bytts ut och att eleverna blev flyttade till skolan ganska hastigt. Sedan ett antal månader är det en mer stabil personalgrupp vilket har gjort att eleverna har blivit lugnare.

Lärarna berättar att de jobbar på olika sätt och har olika strategier för att få studiero, men uppger att det är mycket elevernas dagsform som styr. Vidare uppger lärare att det är lugnare i den yngre klassen nu mot vad det var tidigare. I den äldre klassen är det väldigt lugnt. Elevresurserna berättar att de aktivt har arbetat med att skapa en gruppgemenskap i klassen för att skapa studiero. Detta har de bland annat gjort genom att genomföra olika gruppaktiviteter och spelat spel. Vidare pratar de väldigt mycket med eleverna om studiero och varför det är viktigt att vara en bra kompis. Rektorn uppger i intervju att det finns olika insatser för att skapa studiero, inte minst i den yngre klassen. Bland annat säger rektorn att de har en god personaltäthet och att elever kan få sitta avskilt vid behov samt att de tänker till kring förflyttningar där det tidigare har kunnat bli stökigt. Rektorn uppger vidare att det är bättre nu när de har en stabilare personalgrupp.

Av intervjuer med elever och med elevresurser framgår att eleverna har klassråd. Av intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan samt rektorn framgår att det eleverna från den anpassade grundskolan är representerade i elevrådet tillsammans med elever från grundskolan. Enligt skolans *Plan mot diskriminering och kränkande behandling* träffas elevrådet tre gånger per termin och inför varje elevrådsträff genomförs det även klassråd.

Av samtliga intervjuer framgår att det finns ordningsregler på skolan som tas upp med eleverna och diskuteras i elevrådet. Rektorn uppger att det är samma ordningsregler som på övriga grundskolan och att elever från den anpassade grundskolan ingår i samma elevråd där ordningsreglerna diskuteras.

Av intervjuer med rektor och elevhälsans resurser framgår att det finns elever som har utretts för att de upprepat stört ordningen och att det lett till att olika åtgärder satts in gentemot dessa elever utifrån den åtgärdstrappa som Skolinspektionen tagit del av inför besöket.

Rättslig reglering

Vid varje skolenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna och vårdnadshavare. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för barnen, eleverna och vårdnadshavarna. Inom ramen för ett eller flera sådana forum ska eleverna och vårdnadshavarna informeras om förslag till beslut i sådana frågor som ska behandlas där och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas. Rektorn ansvarar för att det finns forum för samråd och för att informations- och samrådsskyldigheten fullgörs (4 kap. 13 § skollagen).

Elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen (Läroplan för anpassade grundskolan, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § första och andra stycket skollagen).

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning används endast i undervisningen enligt lärarens instruktioner, eller om de utgör

extra anpassningar alternativt särskilt stöd, eller om det annars finns särskilda skäl (5 kap. 4 a § skollagen).

På varje skolenhet ska det finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Rektorn beslutar om sådana rutiner (5 kap. 4 b-e § skollagen).

Om en elev i förskoleklassen eller anpassade grundskolan, vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare (5 kap. 9 § skollagen).

Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning om elev som vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Ånge kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller elevernas inflytande över sin arbetsmiljö och skolans arbete för att skapa studiero. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Caroline Rönnegård.

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Mattias Ryd (föredragande) och Jessika Andersson medverkat.